

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE LEGE. || ET OBITER DE LIBERTATE CHRISTIANA
ASERTIONES THEOLOGICAE, AD PROMAM
studiorum renouationem Anni 1573. in disputationem
proposenda in Archiepiscopali Collegio Societatis ...**

**Broich, Willem von dem
Lupsius, Johann**

Moguntiae, 1573

Legis humanæ abrogatio & relaxatio. Cap. 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46889)

levis. Quod nisi iustissime exigeretur, non tam graviter dominus argueret eos, qui alligant onera gravia & importabilia humeris aliorum, digito autem suo nolunt ea movere: nec leges ipsa ecclesiastica monerent quemq; eodem iure uti, quod in alterum statuit. Iustus requirit legi pareret, desineret esse qui erat, fieretq; impius & peccator, sceleratus & contumacius, patricida, matricida, homicida, fornicator, masculorum concubitor, plagiarus, macedax, periur; aut si quid aliud sanae doctrine aduersatur. Sic et agi desineret à spiritu sancto, qui antea agebatur. in corde enim omnium, quos ducit Spiritus, loquitur illud D. Petri, Subiecti estote omni humanae creaturae propter Deum.

64. NON eodem tamen per omnia modo quo ceteri sub lege sunt, Iustus, cui legum positam negat Apostolus, Spiritu Dei actus, quem ait non esse sub lege, princeps, quem vera lege solutum asserunt, sed ita ut dirigantur à lege, ne quid præter eam faciant.

65. **EATENS** autem iustus non sub lege, quatenus sponte, ex charitate mirum, siue amore, non coactus, agit, quæ iubet lex. Et qui Spiritu Dei agitur, quatenus circumstantiæ lex humana repugnat. Vbi multi Spiritu vertiginis agitati vehementer decipiuntur, certo certius sibi persuadentes, multo illo Apostolico se plenos, & igne, quem dominus Iesus venit mittere in terram, accensos: non sunt contenti semel fortè à communibus legibus discessisse, sed omnia sursum deorsumq; vertere, omnia permiscere, pro sua libidine, tentant.

66. **PRINCEPS** simili ferè ratione, quæ iustus. Sponte enim debet facere, quod aliis coacti, cum non habeat, qui eum iudicando condemnet, neq; qui penis coerceat, nisi quis à se ipso, quod absurdum est, cogi posse dicatur.

67. **CVM** ergo Lex vim geminam habeat, dirigendi, & cogendi, altera quidem ad iustum, & principem virum pertinet, & illius ratione uterq; dicitur esse sub lege, altera vero minimè, qua parte accidit neutrum subesse legi.

Legis humanae abrogatio & relaxatio Cap. 8.

68. **EST** tamen & alia ratione princeps supra legem, tum quod eam mutare, si retinetur, potest, tum quod aliquid de ea, pro loco & tempore, relaxare possit.

69. **QUAMVIS** enim non expediat crebro mutare leges, etiam si melius quid occurrat, propter ingens detrimentum, quod mutationem subsequi solet, etiam in re aliqui mutari usq; adeo magni momenti, ratione consuetudinis inolitæ, quam ægerrime relinquunt homines, sed & ratione temeritatis audaciæq; violandi leges constitutas, quam non nulli, hinc occasione sumpta, assumunt improbi: Videtur enim evanescere vis legum, quæ sæpius variantur: Nonnunquam tamen id rectè fieri posse, & ratio, & exempla docent.

70. *NAM* quod in vnoquoq; nostrum accidit, vt ratio paulatim & successu temporis, rerum vsu, & meditatione crebra longaq; perficiatur, id etiam in toto hominum genere cernitur. Rudiora enim priora fuere secula, & transeuntibus annis, facta sunt ingenia limatiora. Sicq; animaduertentur in priscorum institutis aliqua desiderari posse, quae ad communem vtilitatem pertinerent. Videmus quoq; hominum mores, & ingenia mutari, populos diuersis legibus assuetos commisceri, vt quae his facile, non illis aequè possint quadrare.

71. *EXEMPLA* prophana si quis quaerat, mille credo pro vno reperiet. Sacrum illud nobis suffecerit, quo sanguinem & suffocatum non edendum Apostoli sanxerunt.

72. *VBI* ergo euidentissima occurrit vtilitas, quae adiuncta incommoda facile exsuperet, quis negabit posse, immo, veteri abrogata, nouam legem condi debere?

73. *ADDE* quod interdum necessitas ita exposcat, vt cum deprehenditur lex manifestam continere iniquitatem, aut noxia plurimum, si obseruetur.

74. *CONSVETVDINEM* praeterea, quae efficacius loquitur, quam lingua, sicut legem instituire, ita abrogare, certius est quam vt in dubium vocari debeat, praesertim vbi populus libertate sua vtens, auctoritatem habet condendi leges: vbi vero non habet, sed ij qui habent tacent, & dissimulant, probare iudicantur quod in consuetudinem abiit.

75. *VERVNT AMEN* non quaeuis absq; discrimine consuetudo eam vim abrogandi prius constitutam legem habebit. sed ea duntaxat, quae ab epikeia, ab aequo & bono, vt dicitur, ortum habuerit. Nam consuetudo mala quantumuis diuturna, aduersus bonas leges vim nullam habere potest.

76. *INCIDVNT* etiam casus, vbi mentem quam verba legis latoris tutius & rectius sequaris, maxime, cum rei sermo, non contra sermoni res, vt ait B. Hilarius, subesse & seruire debeat.

77. *IMMO* contingit nonnunquam, vt perniciosum sit apicibus adherere. Quapropter recte Modestinus, Nulla iuris ratio inquit, aut aequitatis benignitas patitur, vt quae salubriter pro vtilitate hominum introducuntur, ea nos duriore interpretatione, contra ipsorum commodum, producamus ad seueritatem quid enim? Si peregrino prohibitum sit muros ascendere, ascendat tamen vt hostem inde depellat, reusne violatae legis censetur? Aut is contumaciter egisse iudicabitur, qui ad praesentem & vrgentem libidinis ignem extinguendum, contra canonem ecclesiasticum Dominico die ieiunauerit?

78. *CAVENDVM* tamen est, ne quilibet qualibet in re audaciam hanc discedendi à lege sibi sumat: grauis enim sit oportet & euidentis, vehementerq; vrgens, quaeq; moram nullam admittat.

79. *NAM* indignum videtur, vt leuibus & propemodum ludicris nescio quibus cau-

sis, leges sanctæ cedant. Et ubi hæsitatur, aut ubi hæsitacione sublatâ, otium et tempus datur, in re alioqui satis gravâ, ad eundem est tamē legislator aut princeps, qui legis sententiam exponat, vel legem relaxet, siue dispenset: præsertim cum verissime dicatur, quem in propria causa cæcutire.

80. *ATQVE* hoc demum dispensare, non dissipare est, quando certa & gravi de causa decernitur huic homini non expedire, aut in tali negotio non oportere, communē legē sequi.

81. *DE* humana sermo est. Nam quod ad legem naturalem attinet, solus auctor naturæ, aut certè cui peculiariter vices suas commiserit, dispensandi (si quæ dispensatio sit) facultatem habet; quemadmodum & in diuina de qua nunc agendum est, siue veterè, siue nouo.

*Legis diuinæ tradendæ quæ fuerit necessitas,
& quæ sit natura. Cap. 9.*

82. *DIVINA* lex, & aternæ, & naturali, & humanæ adiecta, præter ingentis Dei amoris, curæq; singularis erga genus humanum argumentum euidentissimum, cuius san- quog; habuit non obscuram, nunc indagandam.

83. *SI* homo ad morem cæterorum animantium, aut sensu vitæ, carentium, à Deo opt. max. in suum finem dirigeretur: præter aternam legem alia nulla fuisset opus; sed quoniam sic eum agi oportebat, ut se etiam ipse ageret, impressa est menti eius constantissima rerum agendarum regula, quam legem naturalem dixim⁹: Quæ quidem sufficere potuisset, nisi difficilis esset rudioribus quæ hominum maxima pars est, accommodatio vniuersalis præ nunciati ad tot tamq; diuersa negotia: nisi et Deus vellet homines, saltem aliquos, in inuenienda veritate, & rectè diiudicatione exercere: nisi plurimi cupiditatibus suis abducti, ad rationis intus loquentis voces obsurdescerent. Hinc ergo leges humanæ.

84. *SED* quid? humana ratio in multis labitur & deficit; non enim omnem peccati turpitudinem rescindit, quia non potest pro omnibus delictis iustas exigere poenas; quod si facere contendat, & bona tollat plurima, & utilitatem vehementer impediât publicam: ad recessus animi & cordis occulta non penetrat: in disquisitione veritatis plerumq; si non aberrat, hæsitat, maxime in contingentibus siue fortuitis & singularibus: æquitatis & iustitiæ indeclinabilibus non semper insistit: vix ad summum veræ beatitudinis finem non perducit, quia facultatem eius excedit.

85. *OPVS* igitur fuit homini lege immaculata, peccati cuius suis deformitatem exci-